

PROŽITKY PŘI SESTUPU DO VLASTNÍHO NITRA II: ÉTERNÉ A FYZICKÉ TĚLO

Rudolf Steiner

Dnes před sebou máme poměrně obtížný úkol. Ctění posluchači však podstoupí dnešní poněkud vyšší nároky, řekneme-li si zároveň, že již v nejbližších dnech získáme terén, na němž budeme mít opět pevnější půdu pod nohama. Nechceme-li se však v duchovní vědě zastavit u pouhých abstrakcí, chceme-li se propracovat ke skutečnostem, pak je nutné přijmout někdy s ochotou i sdělení, jež náleží k vyšším oblastem duchovního poznání. K tomu ještě můžeme dodat, že u dnešního výkladu se naprosto nebude jednat o nějaké dedukce, o pouhé teoretické odvozování, nýbrž o věci, které ti, kdo do těchto záležitostí celkově hlouběji vnikli, vždy znali. Bude se tedy jednat o sdělení poznatků určitých lidí.

Včera jsme viděli, že člověk by se v tom, co nazýváme nitrem lidského astrálního těla, mohl zorientovat tehdy, jestliže by se při probuzení dokázal do tohoto astrálního těla vědomě vnořit, a udělali jsme si představu, co znamená projít kolem takzvaného malého strážce prahu. To, co jsme včera vyložili, je ovšem značně hypotetické, neboť v normálním životě v podstatě nikdy nenastává okamžik, že by člověk vědomě vnikl do svého nitra pouhým probuzením. Řekli jsme ovšem, že tím, co nazýváme mystickým pohroužením, se člověk na takovýto vědomý vstup do svých vnějších tělesných schrán může připravit. Co to znamená, se nám však ukáže teprve v průběhu přednášek a také ještě uslyšíme, v čem tato příprava spočívá.

Člověku se při normálním vědomí nanejvýš jen někdy stane, že díky poměrům spočívajícím v jeho předchozích vtěleních prožije okamžiky takového vědomého probuzení. To se u jednotlivých lidí objevuje. Probudí se tak, že mají pocit jisté stísněnosti. Tento pocit stísněnosti je dán tím, že vnitřní člověk, který byl během noci rozprostřen v makrokosmu a cítil se volný, se zase vrací jaksí do vězení svého těla. Pak tu při probuzení může být ještě jiný pocit. Tento pocit bychom mohli charakterizovat spíše tak, že bychom řekli: Nastanou-li takovéto abnormální stavy, člověk se cítí v okamžiku probuzení lépe, než se cítí během dne. Cítí, že v něm je něco, co by mohl nazývat svým lepším člověkem. Je to dáno tím, že v člověku při probuzení doznívá pocit, že do něj vplynulo něco ze světů, jež jsou vyšší než jeho vlastní smyslový svět. Jsou to pocity, které se mohou dostavit při normálním vědomí a v nichž lze už v přirozeném životě spatřovat jisté potvrzení toho, co bylo řečeno včera. Nicméně prožít to, co bylo popsáno, může v plném rozsahu jen opravdový, pravý mystik.

Jedná se však o to, zda člověk může jít dál. Neboť to, co zde prožívá a co bylo popsáno včera, je vnitřní strana duchovní části vnějšího člověka; je to vnitřní strana toho, co nazýváme astrálním tělem člověka. Otázkou ovšem je, zda člověk může sestoupit ještě hlouběji k méně duchovním částem, lépe řečeno k takovým částem lidské přirozenosti, které se v běžném životě jeví méně duchovní. Ve svých základech však mohou být veskrze duchovní, neboť všechno, s čím se ve vnějším světě setkáváme, má na hlubším pozadí ducha. Otázkou je, zda člověk může sestupovat ještě dále, až k fyzickému tělu, a jestli se mezi astrálním tělem, které je nejbližší duchovní částí, a tímto fyzickým tělem nachází ještě něco jiného. Anthroposofické knihy to popisují jako éterné neboli životní tělo, takže poté co se při sestupu seznámíme s astrálním tělem zevnitř, bychom měli narazit na éterné tělo a možná i na nějakou stopu svého fyzického těla, které jinak vidíme jen zvenčí, ale díky takovémuto vědomému vstoupení do své tělesnosti ho přece jen můžeme poznat.

Ovšem jít v mystickém pohroužení o krok dál, než bylo včera uvedeno, obecně není dobré, není bez nebezpečí. Vše, co bylo včera uvedeno, může velmi opatrně provádět jen člověk, který si osvojil

znalost toho, co najdete v mém spise *Jak dosáhnout poznání vyšších světů* nebo ve druhé části mé *Tajné vědy*, a o čem ještě uslyšíte v dalších přednáškách. Potud si tedy člověk může zprvu pomoci sám. Avšak pokračovat v této cestě není pro lidské nitro bez nebezpečí a způsobem, jakým dnes člověk rád získává duchovní poznatky, to ani učinit nelze.

Uvidíme proto, že dnes bude zvolena jiná cesta poznání. Na cestu sestoupení hluboko do lidského nitra, aniž se člověk stará o něco jiného, bychom se v dnešní kultuře za normálních okolností už vydávat neměli. Náš dnešní duchovní život je uzpůsoben tak, že člověk se jen do jisté míry rád podřizuje a chce se i cestou poznání ubírat co nejsvobodněji. Uvidíme, že i do duchovních světů existuje cesta, která činí v plném rozsahu zadost tomuto dnešnímu zvláštnímu uzpůsobení lidské přirozenosti, a s touto cestou, takzvanou rosikrucianskou cestou poznání, se seznámíme jako s cestou poznání, jež vpravdě odpovídá požadavkům naší doby.

Tato cesta poznání je však cestou novější doby. V mystériích, to znamená ve střediscích, v nichž byl starověký člověk uváděn do hlubších tajemství, dosud neexistovala. Byla mystéria, která člověka prostě provedla kolem malého strážce prahu a uvedla ho do jeho vlastního nitra, a mystéria, jež ho vyvedla ven do velkého světa, takže prožíval něco na způsob extáze. To jsou dvě cesty, jimiž se člověk ve starých časech především ubíral a které prožíval. Cesta sestupu do vlastního nitra byla nejlépe, nejintenzivněji prováděna v zasvěcovacích střediscích, které nazýváme egyptskými mystérii, mystérii Osiridovými a Isidinými, a abychom vylíčili, co může člověk při tomto sestupu do svého nitra prožívat, budeme se dnes poněkud opírat o zkušenosti žáka Isidiných a Osiridových mystérií. Jak uvidíme v následujících přednáškách, člověk dnes může veskrze dosáhnout zasvěcení, jež vede k plnému poznání těchto mystérií, nikoli však toutéž cestou jako ve starém Egyptě. Ve starém Egyptě bylo nutné něco, čemu by se dnešní přirozenost člověka vzpírala. Bylo totiž nutné, aby v okamžiku, kdy měl vstoupit do vlastního nitra - anebo i dříve - člověk už neusiloval o pokrok na svých stezkách poznání nezávisle, ale aby se svěřil tomu, co se výrazem orientální filosofie nazývá guru, velkému zasvěcenému učiteli. Jinak byla cesta pro jednotlivce příliš nebezpečná. Zpravidla tomu bylo tak, že již kroky mystického pohroužení, jež byly popsány včera, byly prováděny pod vedením gurua, velkého zasvěceného učitele.

Jaký účel má vlastně vedení těmito velkými zasvěcenými učiteli? V jedné z dosavadních přednášek jsme slyšeli, že když se ráno ponoříme do své tělesnosti, přijmou naši duši tři mocnosti, které jsme označili výrazy převzatými z dávné terminologie jako mocnost venušskou, merkurskou a měsíční. To, co se obecně rozumí venušskou mocností, je takové, že si to člověk při sestupu do svého nitra ještě může ujednat sám se sebou. S venušskou mocností se může vypořádat tím, že se mu dostane jistého vzdělání v pokoře a nezištnosti. Než podnikne cestu do neznámých světů vlastního nitra, musí potlačit všechny egoistické pudy, pudy sebelásky, a vychovat se k nezištnosti. Musí ze sebe učinit bytost, jež pociťuje lásku a soucit, a to nejen ke svým bližním, nýbrž k veškerému bytí.

Když sestupuje do své tělesnosti, může se tedy člověk nanejvýš odevzdat mocnosti, kterou jsme označili výrazem „venušské mocnosti“. Nebezpečnější by to však již bylo v případě, že by se chtěl odevzdat i mocnostem, které jsme označili jako mocnosti merkurské. Při dávném egyptském zasvěcení tu byl veden některým z velkých učitelů, který na základě svých dřívějších prožitků dokázal s těmito merkur- skými mocnostmi zcela vědomě zacházet. Člověk byl do svého nitra veden některým z Merkurových neboli Hermových kněží. To ovšem vyžadovalo přísné podrobení se všemu, co takový velký učitel od žáka požadoval. Vyžadovalo to takovou míru podrobení, že se žák musel odhodlat k úplnému vyřazení svého vlastního Já, tak aby sám nic nechtěl, aby ve své duši neměl žádné vlastní impulzy, nýbrž vykonával striktně jen to, co mu Hermův kněz uložil.

Tuto poslušnost, která by se dnešnímu člověku protivila a které už se také nemá zapotřebí podrobovat, si žák egyptských mystérií musel naprosto osvojit. Mnoho let se musel řídit podle svého učitele, a to nejen s ohledem na vnější činy, nýbrž vedení svého učitele se musel svěřit i včetně svých

myšlenek a svého citového světa, aby bez nebezpečí mohl sestoupit do svého nitra. Nyní se dostáváme k věcem, které mnoho lidí prožilo, a které se tudíž vyprávějí na základě prožitků, jež člověk prožíval, veden za ruku svým velkým učitelem, a jež bychom mohli vyjádřit slovy: Člověk poznával hlubší vrstvu vlastního nitra.

Včera jsme názorně a konkrétně popsali, co znamená poznat své astrální tělo zevnitř. Nyní bychom si řekli více k tomu, co člověk zasvěcovaný do Isidiných a Osiridových mystérií, veden za ruku svým vůdcem, prožíval s ohledem na éterné neboli životní tělo. V důsledku vyřazení svého Já byl podnícen k tomu, aby viděl duchovníma očima svého učitele, aby myslel jeho myšlenkami, aby se sám pro sebe stal vnější věcí a pohlédl na sebe očima svého učitele. A tu byl uveden do pozoruhodných prožitků, do prožitků, při nichž měl pocit, že život plyne v čase nazpátek; zároveň měl pocit, jako by se celá jeho bytost, na niž teď pohlížel duchovníma očima Hermova kněze, rozprostírala a rostla. Měl pocit, jako by se sám v sobě rozprostíral, jako by vrůstal do časů, které předcházely jeho nynějšímu životu, jako by se v časovém sledu ubíral nazpátek. A pozvolna získával pocit, že se ubírá nazpátek mnoho, mnoho let, po dobu, jež je mnohem delší, mnohonásobně delší než jeho život, který prožil od svého narození; žák tedy prožíval dalekosáhlé navracení v časovém sledu.

A zatímco to prožíval, viděl - přičemž se díval očima svého zasvěceného učitele - nejprve sám sebe, pak ale viděl dál v časovém sledu mnoho generací, u nichž měl pocit, že byly jeho předky. Zasvěcovaný měl po nějaký čas pocit, že prochází podél řady svých předků, ale nikoli tak, že by byl uvnitř v těchto předcích, nikoli tak, jako by byl se svými předky totožný, nýbrž jako by se, abych tak řekl, vznášel nad nimi až do určitého bodu, k dávnému prapředkovi. Pak se tento dojem ztratil. Bylo to, jako by viděl pozemské postavy, k nimž se nějakým způsobem vztahovala jeho vlastní existence.

Šlo ovšem o to, aby vůdce zasvěcovanému objasnil, co tu vlastně vidí. Co viděl, si můžeme vysvětlit jen následujícím způsobem. Vstoupil-li člověk při narození svou duchovní bytostí do života, poté co mezi smrtí a novým narozením prošel duchovním světem, nese si s sebou nejen osobitosti, které si přináší z předchozího života, nýbrž nese si s sebou - to ví koneckonců každý, kdo pozoruje život - všechno, co označujeme za zděděné vlastnosti. Člověk se rodí do určité rodiny, národa, rasy. V důsledku toho si v sobě nese to, co nazýváme zděděnými vlastnostmi; nese si s sebou zděděné části svých předků.

Tyto zděděné části si přirozeně nepřináší ze svého posledního vtělení, nýbrž tyto části se dědily z generace na generaci. Jde ovšem o to, abychom poznali: Čím to je, že se člověk svou nejnějnější bytostí vtěluje právě do určité rodiny, do určitého národa, do určité rasy? Čím to je, že si při svém sestupu při narození vyhledává zcela určité dědičné znaky? - Nikdy by tyto určité znaky nevyhledal, kdyby k nim neměl žádný vztah. Člověk je skutečně již dlouho před narozením ve spojení s těmito vlastnostmi. Vyjdeme-li od určitého člověka a půjdeme-li dále k jeho otci, dědovi, pradědovi atd., ony dědičné znaky, dokážeme-li to vnitřně skutečně sledovat, se projeví v průběhu zcela určitého počtu generací, a to až k jisté generaci, kdy se tyto dědičné znaky ztratí. To znamená, že můžete sledovat řadu generací a zjistíte, že během ní dědičné znaky ubývají. Nakonec jsou přítomné už jen ve velmi zředěném stavu, načež se ztrácejí docela.

Jako vidíme dědičné znaky pozvolna se ztrácet v průběhu generací, můžeme také zjistit, vyjdeme-li od jednoho člověka, že to, co se nachází u syna, je nejpodobnější u otce, poněkud méně u děda, u praděda ještě méně atd. Ovšem zasvěcující Isidin či Osiridův kněz vedl člověka skutečně tak dalece zpět, až se dostal k předkovi, který ještě v sobě měl znaky, jež sílu dědičnosti přivedly až k němu. Z toho vyplývá, že člověk má jistý vztah k tomu, co nazýváme dědičnými znaky. Je tomu vskutku tak, že jsme duchovním způsobem navázali vztah s předkem, od něž jsme ještě něco zdědili, s oním prapředkem, od něž v sobě ještě máme nějaké, byť velmi zředěné vlastnosti. Ba jistým způsobem je tomu tak, že člověk si dlouho připravuje to, čím jsou nakonec jeho dědičné znaky. Nejenže je prožívá, ale v jistém smyslu je svým předkům dává, z duchovního světa jim je vštěpuje. Po celé generace pracuje tak, aby se nakonec mohlo narodit fyzické tělo, k němuž se cítí být přitahován.

Jakkoli zvláště to zní, je tomu tak, že my sami jsme z duchovního světa pracovali na fyzických tělech svých předků, abychom z duchovního světa postupně vytvářeli vlastnosti, které nakonec jakožto dědičné znaky při narození dostáváme.

Tato skutečnost se jako první ukáže člověku, je-li uveden do svého éterného neboli životního těla. Ukáže se mu, že éterné tělo, které teď na sobě nese, má vsutku dlouhou historii a že je sám dávno připravoval. Dávno, dávno před tím, než mohl v tomto narození vstoupit do života, sám v duchovním světě pracoval na éterném neboli životním těle, které nyní nese. Pracovat na něm začal v okamžiku, kdy na Zemi vstoupil nejstarší předek, od nějž ještě obdržel zděděné znaky. Takové je právě prožívání části našeho éterného těla. Tím, že vypočítáme: Člověk sestává z fyzického, éterného neboli životního, astrálního těla a Já, jsme pouze na něco odkázali, uvedli jsme pouze určitou základní nauku. Jak vypadá to, co ve formě schrán existuje jako naše vlastní nitro, můžeme poznat jen tak, že se seznámíme se sděleními těch, kdo sami do těchto lidských schrán sestoupili.

Prochází-li tedy člověk svým vlastním narozením, učí se vstupovat do říší, jimiž procházel, dříve než narozením vstoupil do života; jakožto mystik tak poznává část svého života před narozením, velkou část, jež zahrnuje staletí. Neboť jsou to staletí, jimiž tu prochází až do doby, kdy v životě mezi smrtí a nynějším narozením začal formovat praobraz svého éterného těla. V okamžiku, kdy s tím začal, vyrazil do krve jistého fyzického člověka první zárodek oněch zvláštních znaků, jež se víc a víc rozvíjely, dokud toto éterné tělo nepokročilo natolik, aby při narození mohlo převzít znaky, které on sám zapříčinil.

To je jedna stránka toho, co člověk prožívá. Co tu prožívá, je, abych tak řekl, rekonstrukce všeho, co musel sám učinit v duchovním světě dávno před tím, než v této inkarnaci vstoupil narozením do života. To, co tu člověk vybudoval a potom jakoby sestral, smáčkl do svého nynějšího éterného těla, co se v éterném těle po staletí kondenzovalo, bylo označováno za „hořejšek“, za nebeského neboli duchovního člověka. Takže existovalo technické vyjádření: Vstoupením do éterného neboli životního těla člověk poznává svůj hořejšek. Bylo to nazýváno nebeským nebo duchovním člověkem, protože člověk musel vnímat, že to, co z něj sestoupilo, bylo vytvořeno v duchovní zemi.

Byl-li člověk Hermovým zasvěcencem doveden takto daleko, pak poznal něco jiného. Poznal něco, co mu zprvu možná bylo cizí, učitel mu to však vysvětlil jako něco, co mu tak docela cizí přece jen být nemůže. Ukázal mu - a žák záhy poznal, že to tak opravdu je - že tu před něj předstupuje cosi, co on sám kdysi ze sebe samého zanechal za sebou, co po něm zůstalo, je s ním nejtěsněji spjato, nyní však před něj předstupuje jako cosi vnějšího, cizího. S čím se tu člověk zcela zvláštním způsobem spojil? Nejlépe tomu porozumíme, vyjdeme-li z popisu okamžiku smrti.

Duchovní věda nám ukazuje, že v okamžiku smrti člověk odkládá své fyzické tělo. Zůstává z něj pak to, co jsme poznali jako Já a astrální tělo, které z fyzického těla každou noc během spánku vystupují, a zpočátku ještě zůstává i éterné neboli životní tělo. Člověk tedy po smrti žije nějaký čas, který se ovšem počítá jen na dny, v těchto třech člancích své bytosti: ve svém Já, astrálním těle a éterném těle.

Potom však od něj jako druhá mrtvola odpadá podstatná část éterného těla. Vždycky se říká - i já jsem to, myslím, oprávněně naznačoval - že to, co tu jako druhá mrtvola odpadá, se rozptyluje v povšechném éterném světě, rozplývá se a člověk si bere pouze esenci, extrakt, semínko do života mezi smrtí a novým narozením, do něhož vstupuje.

Tak se tento děj obvykle popisuje, ve skutečnosti je však podstatně složitější. To, co se tu rozplývá, co pozvolna jako druhá mrtvola přechází do povšechného éterného světa, potřebuje ke svému úplnému rozplynutí velmi dlouhou dobu, a když zasvěcovaný na své zpáteční cestě pokročí v časovém sledu až k onomu okamžiku, kdy se dostává k poslednímu předkovi, od nějž ještě něco zdědil, nachází jako něco cizího právě poslední stopy tohoto rozplývajícího se éterného těla ze svého minulého života. Tady se setkává s posledními pozůstatky svého minulého éterného těla.

A nyní, pokračuje-li jeho zasvěcování, musí jaksí vniknout do tohoto minulého éterného těla, které po sobě zanechal, načež žije opět nazpátek, téměř tak dlouho, ne však docela, jako mu předtím trvalo, než pokročil až ke svému poslednímu předkovi. Doba [potřebná k tomu, aby pokročil] k nejstaršímu předkovi je k době, kterou ve svém prožívání musí projít nyní, v poměru sedm ku pěti.

Člověk nyní prožívá dobu, kdy nachází takřikajíc ve stále zhuštěnější formě to, s čím se setkal jako s posledními pozůstatky svého minulého života. Zatímco se to pro jeho vnímání koncentruje, čím dál více se to podobá jeho minulému éternému neboli životnímu tělu, až nakonec dospěje k podobě, kterou mělo jeho éterné tělo v okamžiku, kdy prošel minulou smrtí. A teď, poté co se ona podoba víc a víc koncentrovala, stane před svou minulou smrtí. Člověk, jenž je zasvěcen, v tomto okamžiku již nemá pochyb o tom, že reinkarnace je pravdou, neboť na zpáteční cestě pokročil až ke své minulé smrti. Tím jsme poznali část, kterou člověk nalézá jako pozůstatek svého minulého pozemského života.

To, co tu člověk prožívá jako něco, co před něj předstupuje z jeho minulého pozemského života, se v duchovní vědě vždy označovalo jako pozemský člověk nebo „dolejšek“. Člověk tedy téměř v polovině prožívání svého zasvěcení procházel spojením hořejšku s dolejškem a potom zpětně sledoval dolejšek tak daleko, že sestoupil až ke svému minulému životu. Tím během svého zasvěcování prošel koloběhem: Vnikl do svého nynějšího éterného těla, dospěl až k éternému tělu svého minulého života a pak zase zpátky ke svému současnému životu. V duchovním nazírání se spojil s tím, čím byl v dřívější inkarnaci. Něco takového se v duchovní vědě nazývalo vždy koloběhem a vyjadřovalo se symbolem vinoucího se hada, jenž se zakusuje do sebe samého. Hada je symbolem mnoha věcí, včetně prožitků člověka zasvěcovaného do Isidiných a Osiridových mystérií, jež byly právě popsány.

Vidíme tedy, že slovy „člověk má éterné tělo“ není ještě povaha tohoto éterného těla vyčerpána. Jeho povahu poznáme teprve tehdy, vstoupíme-li do něj. Pak poznáme dvojího člověka, který je v každém z nás sjednocen, poznáme takřikajíc karmu při práci. Můžeme si pak vysvětlit, jak to, že člověk narozením vstupuje do života zcela určitým způsobem. Člověk musel čekat od své minulé smrti až k novému narození, dokud se éterné neboli životní tělo nerozplyne, a teprve pak se mohlo začít tvořit nové éterné tělo. Z toho, co jsem vám teď vyprávěl, však vidíte, že člověk skutečně úplně nepřemohl to, co se jako jeho staré éterné tělo rozplynulo, neboť to ještě nachází, sestoupí-li do svého vlastního nitra. Proč to může opět najít? Protože si z něj ponechal jistou esenci, extrakt. Kdyby si tento extrakt nebyl ponechal, nemohl by ani znovu nalézt onu část svého éterného neboli životního těla, která se rozplynula.

Vidíte, jak hluboce podloženo je to, co lze v duchovně-vědeckých přednáškách vyprávět jen velmi postupně. Jestliže bylo jinak, i v exo-terních přednáškách, řečeno, že člověk si s sebou po smrti bere esenci svého éterného těla, pak to není abstrakce. Stojíme nyní v bodu, kde můžete poznat, odkud to všechno duchovní věda má. Všechno, co je o tom sdělováno, spočívá na nejhlubších myslitelných základech, spočívá na duchovním bádání. Zde máte kousek tohoto bádání, máte zde popis, jak se vyhledávají tyto kousky, jež jsou pak sdělovány ve vnější vědě.

Člověk tedy došel ke své minulé smrti a my jsme se tím seznámili s některými vlastnostmi, s nimiž se ještě hlouběji do sebe se ubírající mystik seznamuje při zasvěcení, veden za ruku svým vůdcem. Jestliže jsme včera astrální vlastnosti, které se nám ukazují v podobě nesmírně vystupňovaného citu vděčnosti na jedné straně a nesmírně vystupňovaného citu odpovědnosti na straně druhé, poznali jako to, co mystik nachází ve svém astrálním těle, pak jsme dnes poznali to, co mystik nachází, vstoupí-li do svého éterného neboli životního těla: „hořejšek“ a „dolejšek“.

Další kroky zasvěcení pak člověka vedou k tomu, že jakmile při duchovním ohlédnutí dospěje až k minulé smrti, může jít dál a poznat svůj minulý život. Avšak poznat tento minulý život není nijak zvlášť jednoduché. Nyní je totiž člověk pod vedením svého vůdce ještě

jednou upozorněn, že nemá jít dál, aniž by se předtím úplně vzdal sám sebe, aniž by upadl do naprostého sebezapomnění, neboť nemůže jít dál, má-li ještě cokoli z toho, čím je osobní sebedědomí tohoto nynějšího vtělení, tohoto života mezi narozením a smrtí. Dokud ještě něco nazývá svým vlastním, nemůže poznat to, co je jinou osobností - totiž předchozí inkarnaci. Musí si osvojit schopnost pokládat se za někoho jiného - to je důležité - a přece se nesmí ztratit. Musí tedy získat schopnost proměny do té míry, až pocítí, že vklouzává do jiné tělesné schránky.

Teprve pak, dospěje-li člověk až k takové míře sebezapomnění, která je úplným zapomněním všeho, co lze prožít v této inkarnaci, a ztotožní-li se největší myslitelnou měrou se svým vůdcem, může jít dál do minulé inkarnace, od minulé smrti až k předminulému narození. Pak - a to je teď důležité - prožívá ne snad to, co v předchozí inkarnaci smyslově viděl ve světě, nýbrž prožívá všechno, co v minulé inkarnaci sám na sobě zpracoval, co v minulé inkarnaci sám ze sebe učinil. Co oči viděly, uši slyšely, s čím se vůbec ve vnějším světě setkal, prožívá jiným způsobem. Prožívá však to, co ze sebe při minulé inkarnaci až do minulé smrti učinil. Prožívá všechnu námahu, již vynaložil, aby v této uplynulé inkarnaci o kousek pokročil.

Když tím člověk prošel, když prožil tuto práci na sobě samém, zavede jej vůdce zase zpět do nynější inkarnace, k nynějšímu vtělení. Člověk tedy nyní rychle postupuje od předchozí inkarnace k nynější a teprve potom nachází znovu sama sebe. A teď má zvláštní pocit, pocit, že se vlastně skládá ze dvou osobností, že si jednu osobnost přinesl s sebou a že s touto osobností vstoupil do nynější osobnosti. To mu dává pocit, že je ve svém fyzickém těle. Ve svém fyzickém těle se nemůže prožívat jinak než prostřednictvím pocitu, že se do něho vžil se svou předchozí inkarnací.

Opakovaně jsem již naznačil, že v běžném, normálním životě vidíme fyzické tělo zvenčí. Nyní člověk získává představu o tom, co to znamená vidět fyzické tělo zevnitř. Sám do sebe se člověk může dostat jen tak, že půjde oklikou přes minulou inkarnaci. Pak spočívá uvnitř a může se na své fyzické tělo podívat očima a se zkušenostmi minulé inkarnace. To však ještě nestačí, neboť tu zatím vidí jen velmi málo z nynějšího fyzického těla. Jestliže totiž vůdce přivedl člověka až k pocitu, že vědomě spočívá sám v sobě se svou předchozí osobností, pak ho musí nechat projít celou cestu ještě jednou nazpátek. Člověk teď stejným způsobem, jaký jsme popsali, prochází cestu od předminulého narození po předminulou smrt. Znovu při tom prožívá to, čím v tomto období procházel v duchovním světě jako horní a jako dolní člověk, a žije až ke své předminulé inkarnaci, skrze předminulou smrt tedy dosahuje své předminulé inkarnace. Zdůrazňuji, že při jednom průchodu tímto koloběhem může člověk dojít jen ke své předchozí inkarnaci; pak se musí vrátit do těla a může absolvovat druhý koloběh. Pak se dostává k předminulé inkarnaci a s ní se zase vrací do současného těla. Má pocit, že ve své nynější osobnosti spočívá v podobě tří osobností.

Tímto koloběhem může člověk projít tolikrát, dokud nedospěje až do bodu, který leží v pozemském vývoji daleko v minulosti. Zjistí, že do dřívější osobnosti byl vtělen v předchozím kulturním údobí, údobí řecko-latinském, že byl pak vtělen v ještě dřívější kultuře egyptské doby, v ještě dřívější, praperské kultuře a poté v ještě dřívější, staroindické době. Pak svým prožíváním postupuje dál až k tomu, co najdete popsáno jako atlantskou dobu, a ještě dál, až k takzvané lemurské době. Zde končí možnost nabývat zkušenosti právě popsaného druhu. Člověk tak má skutečně možnost vnitřně se sledovat během všech možných kultur a ras až k počátku svého pozemského vývoje, ke svému prvnímu pozemskému vtělení.

V tom, co nazýváme nitrem našeho fyzického těla, spočívají vlastně všechna naše dřívější vtělení jako síly. To, co jsme dnes navenek jako fyzické tělo, má v sobě v podobě sil všechna dřívější vtělení. Vidíte, že když se exoterně řekne, že člověk sestává z fyzického, z éterného neboli životního a z astrálního těla, pak to znamená, že sestává zprvu z něčeho, co při pohledu zevnitř vypadá jako do sebe naskládaná vtělení. Všechna naše vtělení skutečně společně pracují v nitru našeho fyzického těla. A mluvíme-li o éterném neboli životním těle, musíme si uvědomit, že při pohledu zevnitř se ukazuje jako koloběh, který se odvíjí

pozpátku, od našeho současného narození až po minulou smrt. Ukazují se tu vlastnosti našich schrán, toho, co máme na sobě a do čeho se můžeme mysticky ponořit, do čeho můžeme vstoupit.

Jakmile však člověk dojde tak daleko, jakmile jakožto adept zasvěcení, veden za ruku Hermovým zasvěcencem, dospěje ke své první inkarnaci, pak toho sezná mnohem více; v tomto bodu svého zpětného putování sezná, že v jisté době našeho pozemského zrodu, našeho pozemského vývoje byl úplně jiný, než je teď, a že i okolí bylo úplně jiné, než je teď. Země byla tenkrát, v době, kdy člověk žil ve své první inkarnaci, ve svém prvním vtělení, úplně jiná. Když se teď podíváme do světa, předstoupí před nás tři přírodní říše: říše zvířecí, rostlinná a nerostná. Všechny tyto tři říše máme v podstatě v sobě, máme v sobě zvířecí, rostlinnou i nerostnou říši. Zvířecí říši v sobě máme díky tomu, že máme astrální tělo, jež energicky prostupuje vnější tělo; rostlinnou říši díky tomu, že máme éterné neboli životní tělo, které dělá něco podobného. Nerostnou říši v sobě máme díky tomu, že látky, jež jsou venku v nerostné říši, spojujeme se sebou, přijímáme do sebe, necháváme je sebou procházet. Jestliže v duchovní sféře pokročíme natolik, že při prožívání nitra svého fyzického těla dospějeme ke své první inkarnaci, zjistíme, že Země v té době dospěla ve svém vývoji právě do epochy, kdy zrovna vznikla dnešní forma nerostné říše. Proto jsme také tenkrát mohli vytvořit své první fyzické vtělení, protože jsme tehdy poprvé po vytvoření nerostné říše mohli něco z této říše pojmout do sebe. Dostáváme se tím zároveň na začátek nerostné říše na Zemi.

Můžete ovšem říci: No ale copak nerostná říše nebyla na Zemi dříve než říše rostlinná a zvířecí? - Kdo by, abych tak řekl, domýšlel věci jen tak daleko, kam sahá jeho nos, ten si to myslet může. Kdo však myslí aspoň trochu v příměrech, řekne si: Už v obyčejném kamenném uhlí mám něco, co vzniklo z rostliny a teprve pak se stalo nerostem, poté co bylo nejprve rostlinou. - Za jiných než dnešních podmínek mohla rostlinná říše existovat před nerostnou. Nerostná říše je pozdějším útvarem než říše rostlinná; ta nerostné říši předcházela. Rostlinná říše nenásleduje po říši nerostné, nýbrž existovala za jiných podmínek už před ní. Nerostná říše vznikla jako produkt tvrnutí rostlinné říše. A ve chvíli, kdy se na Zemi tvořila nerostná říše, vstoupil člověk do své první pozemské inkarnace. Nerostná říše se vyvíjela po jistá dlouhá údobí. Počínaje vývojem nerostné říše procházíme svými pozemskými inkarnacemi. Tuto nerostnou říši jsme si tedy tenkrát poprvé osvojili. Předtím jsme byli jako bytosti hmotní jiným způsobem a neměli jsme dosud do sebe začleněny látky nerostné říše, jež v sobě máme dnes jakožto fyzicky vtělení lidí. - Proto se také v duchovní vědě ve všech dobách říkalo: Naše Země pokročila ve svém vývoji k vytvoření nerostné říše, a tím si zároveň člověk tuto nerostnou říši osvojil. Z toho opět vidíme, že sestoupí-li člověk do sebe až k poznání svého fyzického těla, dospívá k bodu, kdy ze sebe vystoupí. Jak bychom také mohli očekávat něco jiného? Víme, že astrálním tělem jsme spřízněni se zvířaty, éterným tělem s rostlinami a fyzickým tělem s nerosty. Není proto divu, že sestoupíme-li až k fyzickému tělu, nalezneme jako to vnější na této hranici nerostnou říši. Jdeme jakoby dovnitř do sebe a přicházíme kupodivu k bodu, kdy vycházíme ze sebe ven a vstupujeme do nerostné říše. Nikoli ovšem do nerostné říše, kterou máme dnes kolem sebe, nýbrž do nerostné říše, jaká byla ve chvíli svého vzniku na Zemi v lemurské době.

Rozlišujeme naši nynější pozemskou dobu, která sahá až do času velké atlantské katastrofy, a před ní ležící lemurskou dobu. Před atlantskou katastrofou byla tvář Země zcela jiná než dnes. Mezi dnešní Evropou a Afrikou na jedné a Amerikou na druhé straně se nacházela velká pevnina, na níž jsme žili, atlantský kontinent. V ještě dřívějším údobí Země byla tvář Země opět jiná. Lidé (to znamená my sami ve své dřívější inkarnaci) tehdy žili na pevnině, kterou bychom dnes na Zemi museli hledat mezi Austrálií, Afrikou a Asií, v dávné Lemu-rii, jak ji koneckonců nazývá i dnešní přírodní věda. Tenkrát člověk procházel svou první inkarnaci a tehdy vznikla nerostná říše. To byl také moment, kdy se Měsíc, který dnes máme v nebeském prostoru, vyčlenil ze Země. Dříve byl Měsíc spojený se Zemí. To budí

řečeno jen mimochodem; jak se to vyvádá, o tom ještě budeme mluvit v následujících dnech. Tak jsme viděli, že když vstoupíme sami do sebe a skutečně se poznáme, když se pod vedením vůdce na základě vpravdě mystického prožívání pohroužíme do sebe, vyjdeme ze sebe ven. Naše cesta nás vede z člověka k nerostné Zemi, k oné nerostné Zemi, z níž jsme si osvojili pozemské látky, fyzickou substanci.

To je jedna cesta, kterou jsem vám chtěl popsat jako cestu, po níž se mohlo ubírat a také ubíralo mnoho lidí v Isidiných a Osiridových mystériích. Jak jsem řekl, ubírat se po ní bylo možné jen pod vedením vůdce, jemuž se člověk v nejstriktnějším smyslu podrobil. Kdyby se byl člověk tenkrát celým svým Já nepodrobil vůdci, nikdy by se nebyl mohl ubírat po cestách, které jsme teď popsali, nýbrž byl by vstoupil do svého nitra a poznal by ty naprosto nejhorší stránky svého nitra. Poznal by, co ze sebe učinil vlivem svého sobeckého Já.

Naším úkolem v následujících dnech bude vylíčit druhou cestu, cestu severských mystérií, jež člověka nevedla do sebe dovnitř, nýbrž ze sebe ven, do nebeského světa. A až se seznámíme s těmito dvěma cestami, z nichž ani jedna dnes již není schůdná kvůli pokročivší lidské přirozenosti, jež nechce podstupovat absolutní podřízenost a žádá si volnost, poznáme cestu, která je pro dnešní lidskou přirozenost schůdná a správná - takzvanou rosikruciánskou cestu.

Uveďme si jen, že jistí novější mystikové se snažili pomoci si [jinak], když neměli gurua, jemuž by se striktně podrobili. Dokázali si pak pomoci jiným způsobem a je zajímavé vidět, že i cesta těchto mystiků je vysvětlitelná, známe-li ona tajemství, jež byla právě popsána. Vezměme si například mistra Eckharta. Byl to středověký mystik, který neměl vůdce v tom smyslu, jak ho měli dávní adeпти zasvěcení v Isidiných a Osiridových mystériích, nýbrž sestoupil do svého nitra takřkajíc na vlastní pěst. Bylo by pro něj bývalo velmi nebezpečné, kdyby ve svém vnitřním pohroužení, jež pro něj jakoby přirozeně vyplynulo, po dosažení jistého bodu prostě pokračoval dál. Stěží by pak byl uchráněn toho, aby se v jistém bodu přece jen nevynořil nárok jeho Já. Nebezpečí při tomto pohroužení se do vlastního nitra totiž spočívá právě v tom, že vlastní Já vznesl svůj sobecký nárok.

Mohli bychom samozřejmě v dlouhých tirádách mluvit o tom, že člověk má sestoupit sám do sebe a že se do sebe může pohroužit tak, že v sobě nalezne bohočlověka. Avšak ti, kdo tak mluví, se zpravidla příliš daleko nedostali. Kdyby se dostali dál, zjistili by, že zůstanou-li ponecháni sami sobě, začne sobecké Já strašlivým způsobem vznášet své nároky. U takovýchto mystiků bylo možné zažít, že dokud byli vedeni vnějším konvenčním životem, byli to vcelku slušní lidé, avšak ve chvíli, kdy se pohroužili do svého nitra, tedy opustili to, co na ně působilo zvenčí, a vyhledali svého vnitřního člověka, tento vnitřní člověk také vznesl své nároky.

Zatímco předtím byli tito lidé vnější výchovou vedeni k tomu, aby říkali pravdu, nyní mohlo dojít k tomu, že jakmile jejich sobecké Já vzneslo své nároky, začali lhát, přestali být poctiví a stali se z nich větší sobci než jiní lidé v běžném životě. Takové zkušenosti může získat ten, kdo pozoruje špatně vedené mystiky, kteří rádi mluví o tom, že člověk by se měl pohroužit do svého nitra, aby našel vyššího člověka. Člověk obvykle nenajde onoho vyššího člověka, nýbrž svého nejobyčejnějšího člověka, který pak zpravidla bývá horší než kterýkoli konvenční člověk. Před tímto nárokem sobeckého Já je nutno mít se na pozoru.

V egyptských mystériích před tím zasvěcovaného ochránil Hermův kněz, který za něj převzal vedení, a žák se pak již neřídil svým vlastním Já. Mistr Eckhart takového učitele neměl. Tauler jej od jisté chvíle obdržel, Eckhart však takového učitele neměl. Čím se ale chránil před sobeckým nárokem svého Já? Člověk s tak zdravou náturou, jakou měl mistr Eckhart - stejně jako téměř všichni křesťanští středověcí mystikové, kteří neměli takového gurua - se chránil tím, že se cele pronikl citem: Teď už nejsi sám sebou, stal ses někým jiným; teď už nemluví, necítí a nechce to, co mluvíš, cítíš a chceš ty; nechej se teď cele naplnit Kristem. - Eckhart učinil pravdou Pavlova slova: „Ne já, ale Kristus ve mně.“ Pak prošel touto proměnou. Lze říci, že se oprostil od sebe samého, „odjástvil“ se. Vzdal se

svého Já a nechal se naplnit jiným Já. „Znebytí“ [*Entwerden*], opak „bytí“ [*Werden*], je krásné slovo křesťanských středověkých mystiků. Jako člověk „je“ svébytným Já, snažili se tito mystikové „znebyt“, to znamená zcela se vzdát svého Já a cele se naplnit jiným Já.

Takové byly prostředky proti sobeckým nárokům Já, po nichž sahali mystikové jako mistr Eckhart nebo jako mystik, jenž je pisatelem takzvané *Theologia Teutsch-*, nechtěli pak mluvit sami ze sebe, ale dovedli v sobě nechat promlouvat vyššího člověka, člověka, který toho nynějšího člověka dokáže vnitřně oživovat a inspirovat. Odtud ono neustále se opakující zdůrazňování těchto mystiků, že chtějí sebe sama cele odevzdat tomu, co vnitřně prožívají. Vidíme tedy, že jak se blížily novější časy, křesťanští středověcí mystikové, kteří již žili vstříc dobám moderního lidstva, nahradili vnějšího gurua guruem vnitřním, Kristem.

Co je třeba učinit, aby člověk, jenž se podílí na dnešním duchovním životě, našel svou cestu do duchovních světů a zároveň si zachoval dnešní duchovní a duševní uzpůsobení, to si ukážeme zítra, přičemž předtím ještě probereme cestu, která se používala v severských mystériích k poznávání makrokosmu, do něžž člověk vstupuje při usnutí. Vyjdeme z popisu usínání a dále budeme líčit, do kterých makrokosmických sfér se lidé vžívali, načež přejdeme k novějším metodám stezky poznání vedoucí do vyšších světů.

Vídeň, 25. března 1910

GA 119